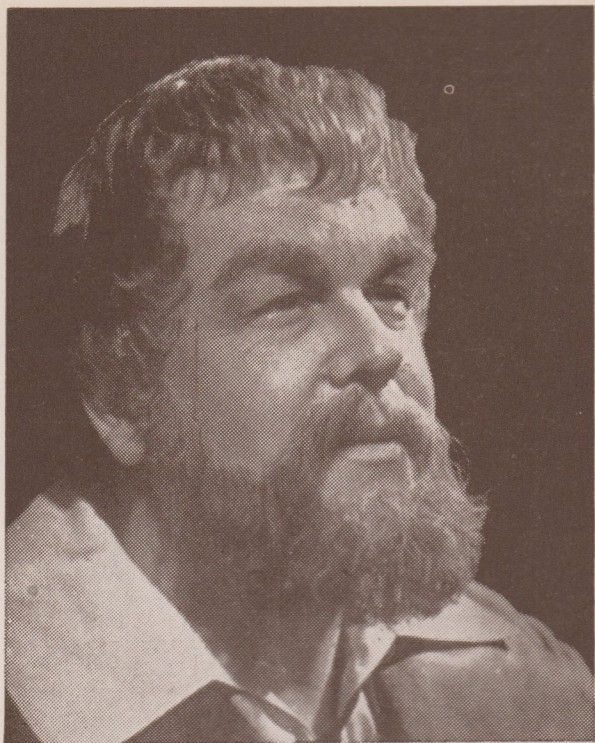

RICHARD WAGNER

Mistři Pěvci
Norimberští

Hans Sachs – Karel Průša

Hans Sachs.

Zch sprach o zarte Jungkfraw schön
Zch bin jekt dar auff nicht bedacht.

Die Jungkfraw.

Sie sprach: nembt zyl die lange nacht
Vnd morgen biß auff dise zent

ROMANTISMUS našel nejučinnější uplatnění v hudebním dramatu. Proto také bývá XIX. století nazýváno údobím novodobé opery. Do vývoje romantické opery zasáhla plodně především Francie, Itálie, zvláště však Německo, kde opera vyšla z typu singspielového, aby novými výrazovými prostředky tlumočila romantické, pohádkově démonické náměty, opírající se o lidové tradice a prvky. Zde tvoří typického představitele C.

M. Weber svým Čarostřelcem. Dověřitelem a tvůrcem novoromantického hudebního dramatu se stává Richard Wagner.

Láska k národu, k národním lidovým tradicím, jež byla hlavní ideovou zásadou uměleckého romantismu, našla plného uplatnění právě v díle R. Wagnera. Všechny jeho opery zralého tvůrčího údobí od Bludného Holanďana až po Parsifala čerpají námětově z keltsko-germánské mytologie. Druhá zásada romantismu – programovost v hudbě byla rovněž v jeho tvorbě přivedena k nejvyšším vrcholům. Teoreticky Wagner zdůvodňoval, že slovo, řeč, hovoří k rozumu, kdežto hudba k citu člověka. V dokonalém hudebně-dramatickém díle se mají oba tyto sdělovací prostředky spojit a vzájemně se podporovat, aby bylo dosaženo dokonalého vyjádření programu, ideje.

Za základ své hudební tvorby pokládá motiv, jemuž odpovídá určitá představa. Hudební myšlenka u Wagnera je znakem konkrétním, a znamená buď bytost, nebo děj či určitou představu. Z koncepce těchto **příznačných motivů** je vytvořena jeho výstavba hudebního dramatu. Velká sugestivnost výrazu zpívaného slova je podpořena charakteristikou instrumentální. Wagner kladl velký důraz na orchestr, jehož podíl je v hudebním dramatu mimořádný, a který je využitím techniky příznačných motivů nositelem myšlenky, ideje díla.

Na své teorii hudebního dramatu pracoval Wagner v době, své nejaktivnější revoluční činnosti (účastnil se drážďanského povstání 1849). Pod dojmem revoluce napsal svá nejlepší teoretická díla – Umění a revoluce, Opera a drama, Umělecké dílo budoucnosti.

Avšak na počátku 60tých let začíná Wagner pronikavě měnit své politické, filosofické i estetické názory. Popře dokonce i svou revoluční minulost a to jen proto, že mladý bavorský král Ludvík II. mu pomohl uskutečnit jeho dávný sen – vlastní divadlo v Bayreuthu, kde byly postupně uvedeny všechny jeho opery. Všechny tyto okolnosti ovlivnily ideovou a uměleckou stránku jeho další tvorby a daly zcela jiný směr jeho názorům na hudbu.

Der ich hab int nie getunent auf nicht bedacht

raut nicht bedacht ie / vragch : neimbt ist die lantac nact

Wp rragch o darte <u>u>uaf rragch ind moraca bis aut dile <u>u>

Ein in ich baformit her uia un gna rgu iguio rda isat uio <u>u>

Hans Sachs – Jan Kyzlink

a umění. Do tohoto údobí spadá dokončení tetralogie Nibelungů a poslední opera Parsifal.

Divný, ale ve svých důsledcích přece jen zákonitý konec Wagnerův nebrání však v tom, aby byl počítán k nejrevolučnějším zjevům německé a světové kultury.

Dílo R. Wagnera se stalo vzorem skladatelů jiných národností, pod jeho přímým vlivem vznikaly pak evropské romantické národní školy, ať už Wagnerovo dílo přijímaly, doplňovaly či překonávaly. V opeře

ISTRI pěvci norimberští sáhl Wagner k látce z dějin středověké německé hudby. V době, kdy upadalo rytířství (15. století), nastal i úpadek jeho hudební kultury, doprovázené jednoglasé písně – minnesangu. Nositeli nové hudební kultury, pokračovateli trouverů a minnesangrů se stala bohatnoucí města, muzikantská sdružení měšťanů, organizovaná jako řemeslnické cechy. – Osobností, jež vynikala v běžné tvorbě meistersangu, byl „norimberský švec a básník“ Hans Sachs, jehož postava zaujala Wagnera tak, že ji učinil hrdinou své jediné komické opery.

Za pobytu v Mariánských Lázních studoval Wagner dějiny německé literatury a rozhodl se zhudebnit příběh o Sachsovi. Ale od tohoto námětu z roku 1845 uplynula dlouhá doba k realizaci. Teprve roku 1867 byla dokončena partitura a v červnu 1868 v Mnichově premiéra. Za ta léta Wagner mnoho prožil a našel k látce Mistrů nové osobní vztahy. Rytíř Walter Stolzing se uchází o dceru zlatníka, mistra pěvce Pognera – Evu. Ženichem této dívky se podle otcova rozhodnutí smí stát jen mistr pěvec. Proto se rytíř Walter uchází o to, aby byl přijat do pěveckého cechu. Ale propadne – zlý merkýř Beckmesser, jenž se sám o Evu uchází, zle pohaní jeho zpěv, který neodpovídá cechovým předpisům. Rytíře se však ujme mistr pěvec Hans Sachs, jenž moudře prosadí nejen umění nového pěvce inspirovaného láskou – ale zdůrazní zásluhy mistrů, kteří dbají o rozkvet rodné řeči a její krásy.

Rytíř Stolzing, jenž těžce překonává neporozumění k novému neobvyklému zpěvu, je obrazem Wagnera samotného. I on tak těžce zápasil o prosazení svého uměleckého programu. I v postavě Hanse Sachse se odrazily osobní prožitky skladatelovy. Sachs miluje Evu, ale dovede svou touhu podřídit rozvaze. Stejně jako Sachs dospěl Wagner od bolestného rozchodu s Mathildou Wesendonckovou ke klidnému smíru v odříkání a vzpomínkách. Odtud plynou osobní vztahy skladatelovy k látce mistrů pěvců.

Hudební složce díla prospělo, že se Wagner k jeho uskutečnění dostal až na vrcholu své umělecké zralosti. Ze základních témat vytvořil Wagner nejprve ta, na nichž je vybudována skvělá předehra. Je to především pochodové téma mistrů pěvců, jehož nerozlučným doplňkem je motiv jejich korouhve krále Davida. Do této svěží slavnostní hudby zazní nový lyrický vroucí motiv – to přichází rytíř Walter se svým uměním. Waltrovu melodii

vystřídá další motiv, který je směšnou karikaturou úvodní slavné fanfáry mistrů. Groteskním zpitvořením ideje meistersangu charakterizuje Wagner Beckmessa. Jeho příznačný motiv zápasí s motivem Walterovým dokud nezazní mocný hlas motivů mistrů pěvců. To promlouvá Hans Sachs k mistrům i k Waltrovi. V jeho závěrečném monologu zřetelně vystupuje hlavní myšlenka, idea Mistrů pěvců. Wagner zde jasně staví proti sobě básnické nadání proti školáctví, topornosti, hloubku básnického citu a inspirace proti suché,

Eva – Agia Formánková

Eva – Jitka Kovaříková

bezduché formě. Zdůrazňuje však právě v obhajobě umění mistrů pěvců, že ani génius nesmí opovrhovat pravidly – musí usilovat o uměleckou formu. Jen tak může vzniknout opravdové umělecké dílo.

OLÉBKOU meistersingrů bylo kdysi město Mohuč, které bylo ve XIV. století jejich hlavním střediskem. V XV. a XVI. století se objevují jejich cechovní organizace především v Norimberku, Štrasburku a Mnichově. Mimořádně výhodné obchodní postavení Norimberku – tedy jeho výjimečně dobré hospodářské podmínky do značné míry ovlivnily i kulturní rozvoj města. Od roku 1415 lze vystopovat v Norimberku první skupinu humanistů,

kteří se rekrutovali většinou z řad bohaté městské šlechty. Vysílání na studie do Itálie, po návratu domů pak prakticky uplatňovali své vědomosti a vzdělání. V druhé polovině XV. století je postavena díky těmto vzdělavcům ve městě první hvězdárna, dále pak mechanická dílna a posléze i první tiskárna. Nebývalý kulturní rozmach města určovaly tehdy tyto tři osobnosti – cestovatel Conrad Zeltis, malíř Albrecht Dürer se svým přítelem cestovatelem Pirkheimerem.

V tomto údobí se pozvolna začíná rozvíjet i lidové umění. Kultura se pohybuje dvěma zřetelnými proudy. Na jedné straně městská šlechta, zastoupena humanisty, rozvíjející vědecké poznatky za neustálého styku s cizinou, na druhé straně vzrůstající řemeslníci a měšťané čerpající ve svém uměleckém projevu spíše z lidových tradic a pramenů. Projevuje se zde zvláště typicky úsilí po osobitě uměleckém projevu.

Každý řemeslnický cech měl své vlastní typické hry, zpěvy a tance. Z těchto prvků vytvořil lidový básník, švec Hans Sachs jakousi syntézu. R. 1540 určil pravidla, či formu tzv. **meisterlied** a tak vytvořil předpoklady ke vzniku osobitého umění svého stavu. Nejoblíbenější formou byl tzv. „bar“ – (písňový útvar známý již u rytišského umění francouzského, hojně rozšířen také v minnesangu) – skládající se ze dvou slok zv. **stollen** a samostatného dozpěvu zv. **Abgesang**. Každý cech měl své vlastní nápěvy zv. tóny, na něž básníci dělali nové písně. Nápěvy mívaly často podivné i směšné názvy. Místrem se stal teprve ten, kdo vytvořil nový text a nový nápěv.

Tito mistři pěvci mívali svá cvičení každou čtvrtou neděli – v kostele. Veřejně vystupovali vždy o vánocích, velikonocích a svatodušních svátcích. Písně se zpívaly jednohlasně a bez doprovodu.

Nejslavnějším mistrem v tomto oboru – meistersangu byl **Hans Sachs** 1495–1576, jehož zpěvy vynikají nad tehdejší průměr bohatstvím invence a citovou hloubkou. Znalosti Sachsovy v oblasti umění se pohybovaly vysoko nad průměr jeho stavu. Ze Sachsova uměleckého odkazu mají pro historii význam vedle jeho básní a písní (nejznámější Wittemberský slavík, Čas vstát) zvláště jeho dramatizované lidové hry.

Hans Sachs.

Ich sprach o zarte Jungfrau schön
Ich bin jetzt dar auff nicht bedacht.

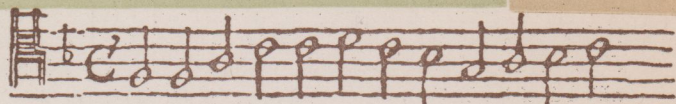
Die Jungfrau.

Sie sprach: nembt zyl die lange nacht
Vnd morgen biß auff dise zeit
So kombt her vnd mich des bescheyde.

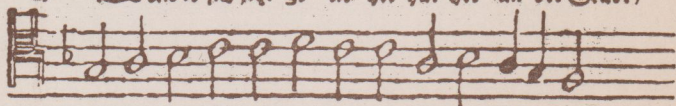
Hans Sachs.

Mit dem die zart schid von mir hin/
Nun ich die nacht gelegen bin
Vnd hab mich auff die schön besunnen
Aber ich hab ihr nit gesunnen/
Wes die dritt kolschwarz schön mag sein/
Darumb komb ich zu euch herein/
Euch zu fragen vmb rhat vnd lehr
Wes die dritt kolschwarz schön doch wer /

Dum
Veral

1. D E ne sis amneun und zwangig stien uns be richt /
2. Alder sich jetzt ge ne het hat her an der Stadt /

3. wie Jacob floh / vor sein Bruder E sau em wort.

Mistři pěvci norimberští

Opera o 3 dějstvích na skladatelův text

Přeložil: Zdeněk Knittl

Dirigent: Zdeněk Košler, nositel vyzn.
Za vynikající práci

Režie: Ilja Hylas

Sbormistr: Karel Kupka
Jaroslav Krátký

Scéna: inž. arch. J. Procházka j. h.

Kostýmy: Bedřiška Ustohalová

Choreografie: zasl. umělec
Emerich Gabzdyl

Korepetice: Drahomíra Ritzová

Hans Sachs, švec	Jan Kyzlink
	Karel Průša
Vít Pogner, zlatník	Jan Hanuš
Kunz Vogelgesang, kožešník	Zdeněk Kulhánek
Konrád Nachtigall, klempíř	Vojtěch Zouhar
Sixtus Beckmesser, městský písař	Lubomír Procházka
Fritz Kothner, pekař	Radoslav Svozil
Baltazar Zorn, cínař	Jiří Ott
Ulrich Eisslinger, kramář	Karel Kožušník
Augustin Moser, krejčí	František Janda
Heřman Ortel, mydlář	Jan Bolech
Hans Schwarz, punčochář	Rudolf Jusa
Hans Foltz, kotlář	Karel Rzepa
Walter Stolzing, mladý rytíř	Jiří Zahradníček
David, Sachsův učedník	Oldřich Lindauer
Eva, Pognerova dcera	Agia Formánková
	Jitka Kovaříková
Magdaléna, Evina společnice	Alena Havlicová
	Eva Těluškinová
Ponocný	zasl. umělec Jiří Herold
	Pavel Hlavica

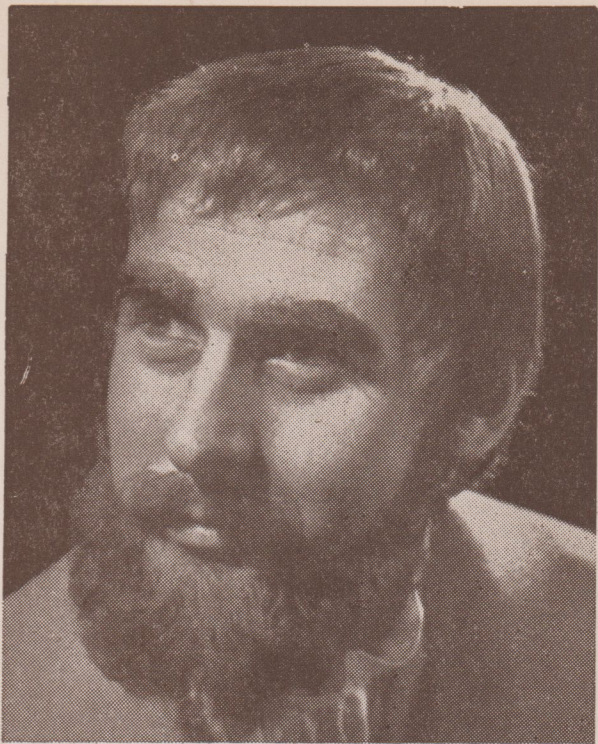
Inspicient: Jaroslav Deršák
Karel Raška

Napovídá: Libuše Bělková
Marie Pečínková

Přestávka po I. a II. dějství.

Premiéra 1. února 1964 v Divadle Zd. Nejedlého

Ich bin ein Mann von harte Kunstfratze ich bin

Ich bin ein Mann von harte Kunstfratze ich bin

Ich bin ein Mann von harte Kunstfratze ich bin

Ich bin ein Mann von harte Kunstfratze ich bin

Vit Pogner – Jan Hanuš

Hans Sachs.

Mit dem die harte schid von mir hin/
Nun ich die nacht gelegen bin
Und hab mich auff die schön besonnen
Aber ich hab ihr nit gefunden/
Wes die dritte kolschwarz schön mag sein/
Darumb komb ich zu euch herein/

I. dějství

UJÍSTĚM opery je středověký Norimberk. Mladý rytíř Walter Stolzing se uchází o dceru zlatníka, mistra pěvce Pognera – Evičku. Ženichem této dívky se podle otcova přání smí stát jen mistr pěvec. Proto se rytíř Walter snaží, aby byl přijat do pěveckého cechu.

V chrámu sv. Kateřiny konají učedníci přípravy k slavnostní schůzi mistrů pěvců – na níž má být určeno, kdo se zúčastní soutěže na zítřejší

slavnosti svatojánské. David, učedník Hanse Sachse, zaspěvuje Waltra do pravidel, regulí a stanov cechu.

Mistři se scházejí, v čele s Pognerem a písařem Beckmesserem. Waltrovi je dovoleno, aby přednesl svou píseň. Jeho vroucí milostná lyrika je však na hony vzdálena přísným cechovním předpisům. – Rytíř tedy ve zkoušce neobstojí.

II. dějství

Eva se dovídá o Waltrově neúspěchu a ještě večer spěchá k mistru Sachsovi prosit o radu. Sachs i beze slov vysvětlování chápe dívčin neklid a je rozhodnut mladému páru pomoci. Nedává však nic najevo a jen bedlivě pozoruje co se kolem děje. Když vyslechne rozhovor Waltra s Evou, v němž mladý muž chce dívku přimět k společnému útěku, uvědomuje si, že tomuto nepředloženému činu musí zabránit. Usedá ke své práci před dveře své dílny a za bujného prozpěvování se dá do zpravování Beckmeserových střeviců.

Přichází písař Beckmesser s loutnou, aby své vyvolené – Evičku – zazpíval zastaveničko. Sachs však neúnavně buší do podrážek jeho vlastních střeviců a prozpěvuje tak, že se ubohý písař vůbec nedostane k slovu. Když konečně Sachs přestane lomozit a v okně se objeví – Magdaléna – Evina společnice, převlečená do svěřenčiny šatů a Beckmesser spustí svou píseň, objeví se náhle David. Když uvidí v okně svou Magdalenu – naslouchající Beckmeserovu vyznání – skočí na písaře a začne do něho nemilosrdně bušit. Hlukem probudí občany a strhne se pracka. Zmatku chtějí využít milenci k útěku. Moudrý Sachs však posílá Evu domů a Waltra vezme k sobě do dílny.

III. dějství

Sachs sedí ve své dílně pohroužen do četby. Vyrušen příchodem Davida, promlouvá k svému učedniku moudrými a laskavými slovy a vybízí jej, aby si připravil sváteční oáev k nastávající svatojánské slavnosti.

Vnází Walter a vypráví Sachsovi svůj sen.

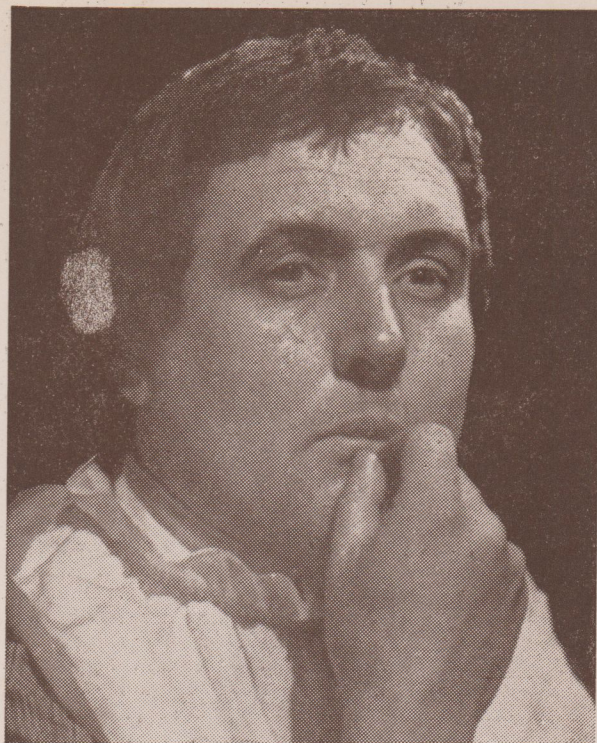
Mistr jej zaznamenává a překvapenému Waltrovi pak ukáže mistrovskou píseň, koncipovanou přesně podle cechovních regulí a stanov, v níž přitom není ani hiaska zmenena z rytirova textu. Oba se domiouvají, že touto písní se Walter přece jen pokusi získat na soutěži mistrovství.

Za jejich nepřítomnosti vejde do dílny Beckmesser, uvidí píseň a domnívá se, že Sachs se jí chce sam ucházet o ruku Evy. Sachs však překvapenému písaři dovolí, aby si píseň ponechal a ke slovům složil vlastní nápev. Rozradostněný Beckmesser odchází.

V Sachsově dílně se sejde Walter s Evou a pokorně skládají svůj osud do rukou laskavého mistra. Trochu smutně přemítá Sachs o svém osudu. Sám snil o štěstí s Evičkou, ale moudře ustupuje do pozadí a spoko-

Der ich hab int nie getunient auf nicht bedam

rauff nicht bedam: k: v: ach: nemde: l: d: i: e: l: a: n: a: e: n: a: d

W: i: s: a: n: d: o: d: a: r: t: e: <u>S: u: i: a: f: r: a: t: o: h: i: n: d: m: o: r: a: v: a: d: i: r: a: u: n: t: d: i: e: d: e: </u>

W: i: s: a: n: d: o: d: a: r: t: e: <u>S: u: i: a: f: r: a: t: o: h: i: n: d: m: o: r: a: v: a: d: i: r: a: u: n: t: d: i: e: d: e: </u>

Beckmesser — Lubomír Procházka

juje se s údělem přítele. V přítomnosti Magdalény a Davida, kterého povýšil z učedníka na tovaryše, pokřtí pak slavnostně novou Waltrovu píseň.

Na vyzdobené louce je vše již přichystáno k pěveckému zápasu. Přicházejí řemeslnické cechy — nakonec průvod mistrů pěvců. Nejnaděšeněji lid pozdravuje Sachse, který dojat, chválu odmítá. Pěvecký zápas začíná. Beckmesser se hrdě hlásí jako první, končí však neslavně. Neporozuměl krásným slovům Waltrovy písně, vše dokonale popletl a sklízí jen výsměch. Ve zlosti prozradí, že autorem básně je Hans Sachs. Sachs se již sám ujímá slova. Představuje mistrům i lidu skutečného autora a přesvědčí mistry, že píseň je krásná, je-li dobře přednesena a je-li jí dobře rozuměno.

Walter předstupuje před mistry a zpívá píseň tak, že jsou všichni okouzlení. Soudcem se stává vlastně lid sám, uchvácen krásou Waltrovy písně bezděčně se připojuje a zpívá s ním. Walter zvítězil. Pogner žehná mileneckému páru. Lid provolává slávu moudrému básníku Sachsovi.

Na příjemné posezení a dobré pobavení přijďte k nám

CENTRUM — cukrárenská kavárna Poruba, Alšovo náměstí

SLOVAN — taneční kavárna — restaurace III. cen. skupiny — bufet, Poruba, třída Vítězného února

MORAVA — taneční kavárna — restaurace II. cen. skupiny — bufet, Poruba, Leninova třída

BESEDNÍ DŮM — restaurace II. cen. skupiny — taneční kavárna, Beseda Club otevřen v sobotu do 0.3 hodin — bufet — Poruba, Nábřeží SPB

HLAVNÍ TRÍDA — restaurace — taneční kavárna II. cen. skupiny, restaurace - rychloobsluha III. cenové skupiny — bufet — Poruba, Leninova třída

HOTEL BĚLSKÝ LES — dobré ubytování, restaurace — sobota a neděle tanec — Zábřeh, u letiště — Březí ul.

BESKYD — restaurace III. cen. skupiny — Hrabůvka, Noskova ul.

U STRELNICE — noční vinárna s tancem — II. cenová skupina — restaurace III. cenová skupina — Mar. Hory - Hulváky, Varšavská 100

BESEDA — restaurace III. cen. skupiny — taneční vinárna III. cen. skup., Vítkovice, Lidická ul.

U NADRAŽÍ — restaurace — taneční kavárna III. cen. skupiny, Svinov, Jiráskova ul.

VÝBĚR — pražská Koruna ve Vítkovicích — bufet

Ve všech těchto závodech obdržíte jídla výborné jakosti — nápoje nejširšího sortimentu — speciality — lahůdky — míchané nápoje. Pro vás vaří a vás obsluhují odborní zaměstnanci.

K návštěvě těchto závodů vás srdečně zvou Restaurace Ostrava - jih, Smetanovo náměstí 11.

Státní divadlo v Ostravě

Richard Wagner: Mistři pěvci norimberští. Program vydalo Státní divadlo v Ostravě v redakci prom. hist. Evy Sýkorové. Grafická úprava Jana Horáčková, foto Fr. Krasl, typografická spolupráce R. Mikeska. – Vytiskly Moravské tiskařské závody, n. p., závod Ostrava, prov. 22, Hollarova 14.

Cena 2 Kčs.

T 12 - 41178